

A világ legszebb kutyatemetője

Regényrészlet

Megvolt a Lévinas előadásom, tartottam egy kurzust Platón *Államának* IX. könyvéről, belevettem a diákok fejébe Heideggerrel *A műalkotás eredetét*, és szabályosan kivégeztem Beckett *Godot*-ját, amire egy másik problémát építettem: a rossz excesszusának kérdését alaposan kimerítve Schelling mondandóját a *fordított istennel* kapcsolatban. Olykor annyira fenséges hangulat uralta az előadásaimat, hogy néha én magam is teljesen elfelejtettem, mennyire értelmetlen hivatás a filozófia, amibe még szegény Beckettet is belekevertem. A *Godot* – magyaráztam a hallgatóknak – az a pillanat a világtörténelemben, amikor az emberiség már mindent összemaszatolt a filozófiával, már mindent drámaivá költött, hogy valamiként beszélni tudjon róla, de magában már semmit nem talált, ami előtt leborulhatna, vagy amit őszintén megbánhatna. Beköszöntött az a világgállapot, amikor a dráma helyére a dráma interpretációja lépett. Ezt hívjuk úgy, posztmodern! Már nem alkotunk, csak kritikát gyakorlunk, már nem teremtünk, csak értelmezünk, ezzel együtt valódi hősök helyett mindenhol csak a hősiesség pózát látjuk. Beköszöntött az a kor, amikor már csak egy valóban cinikus emberről feltételezzük még, hogy tényleg gondolkodik, egy gondolkodóról pedig éppen azt nem hisszük el, hogy csinál bármit is a saját politikai ízlésének árnyalásán kívül, amit akárhány tudományos cikkében közszemlére tesz. Magyaráztam mindezt a lehető legdrámaiabb hangsúllyal, ki-pirosodva, lázas szemekkel, mintha, miközben beszélek, keresném saját szavaim ellenszerét.

Közben túl voltam a sokadik tanszéki értekezleten, ahol hallgattam, mint a sír, nehogy megismétlődjek akár csak valami hasonló is ama gyászos propeudeutika órához, ahol elsőéves filozófushallgatóként be kellett mutatkoznom. Ügyeltem rá, hogy a tanszéki honlapon se jelenjen meg rólam semmi olyasmi, ami az egyetem előtti múltamról informálhatna bárkit is. Szerettem volna, ha az életutamat mindenki szokványosnak találja, és nem a lovak miatt jegyez meg

PÁLFALUSI ZSOLT (1964), 1985–89 között a KELET irodalmi kör tagja. 2003-ban az ELTE-n doktorált filozófiából, jelenleg az ELTE BTK Művészetelmélet tanszékének oktatója. Önálló tudományos kötete: *Performansz. Teatralitás és agonialitás a filozófiai diskurzusban* (2009).

magának. Minden hónap elején megkaptam fizetésem, amiből szépen levonták a társadalombiztosítási és a nyugdíjjárulékot. Új albérletbe költöztem a belvárosba, ahol ingyen lakhattam, mivel nem volt villany, viszont a bérleti díjon így legalább hatvanezret spóroltam havonta. Rögtön beköltözésemtől vettem is egy remek fejlámpát és egy csomó ceruzaelemet. Alattam az utcán volt egy thai masszázsszalón, mellette egy szabó, egy ötvösműhely, öt perc sétára pedig a Grinzingi borozó. A Metallica kijött egy új albummal, és vettem egy új kerékpárt, miközben pontosan aznap délelőtt Szokolovtól egymás után három e-mailt kaptam.

Az egyikben elmondta, a kedvesével most épp Berlinben laknak, beiratkozott egy grafikus iskolába, és járt Kleist sírjánál a Wannsee partján, hogy a nevemben is odategyen egy szál virágot. Egy órával később még egy levél jött tőle, amiben csak Irma felől érdeklődött, mert azt kihagyta az előző leveléből. Az alatt a három hónap alatt, míg én Münchenben csiszoltam az ajtókat, csuda jó barátok lettek. Alig öt percre rá jött a harmadik: tudok-e róla, hogy tegnap öngyilkos lett Kurt Kobain?

Egy levélben választottam mind a háromra. Elmondtam, könnybe lábadt a szemem annak olvastán, hogy tényleg tett egy virágot a nevemben Kleist sírjára. Irma köszöni, jól van, én viszont egyáltalán nem örülök, hogy drága Whiskas-szal etette, mert nagyon nehezen tudom visszazoktatni az olcsóbb macskakonzervre. Egyébként pedig igencsak gyenge lábakon állhat egy olyan barátság, aminek egyetlen fundamentumát a négyszáz forintos macskaeledel képezi. Kurt Kobain haláláról tudok. Megrendítő.

Ügyesen kihagytam a levélből mindent, ami velem kapcsolatos, a kedvesét úgy kezeltem, mintha nem is létezne, Irma viszont remek alibi volt, hogy jó hosszán mellébeszéljek. Ami pedig Kleistet illeti, tényleg meghatódtam ettől a csodálatos gesztustól. De mikor beszéltem én Kleistről Szokolovnak? Honnan tud ő egyáltalán bármit is róla? Már megint egy olyan dolog, amire képtelen vagyok visszaemlékezni. Aztán azon gondolkodtam, tulajdonképpen mit nem meséltem el magamról? Először is nem mondtam el, hogy mostanában a Szputnyikba járok, hogy közel lakok a Grinzingihez, mégis áttettem a rezidenciámat a Borpatikába, hogy remekül haladok az óráimmal az egyetemen, és hogy valójában rettenetesen boldogtalan vagyok.

Szokolov tudta, hol a Grinzingi, de nem ismerte a Borpatikát, és sose hallott a Szputnyikról. Tehát a levelemből tulajdonképpen minden kimaradt, ami valóban informálhatta volna arról, hogy is érzem magam. Hagytam, hadd maradjak meg az emlékeiben olyannak, mint akkor régen a Római-parton, amikor az augusztusi kánikulában tüzet gyújtottunk a Napisten tiszteletére. Pedig jócskán megváltoztam. Erre az első bizonyíték épp a Szputnyik volt.

Ez a név egy alternatív színtársulatot takart, ahová akkor már legalább két hónapja be-betértem. Semmi dolgom nem volt ott, és jóformán senki nem is értette, mit keresek köztük. Csak azt kértem, hadd ülhessek a radiátornál a próbákon. Ettem a cigaretta elleni mézes cukorkát, és bámultam a színészeket, akik

egykori kollégiumi színjátszóköröm tagjaival ellentétben mind profik voltak. Minden elbűvölt, amit itt láttam. Minden jelenetért megdolgoztak, minden árva szóért harcot vívtak. Valósággal megbabonázott ez a kép. Emberek, akik szinte eszköztelenül állnak szemben a nyers fizika és kémia világával, amit valahogy anyagtalan szellemmé akarnak alakítani.

A társulat vezetője mindenben megtestesítette számomra azt a fajta nyers zsenit, aki a lelkében tomboló gátlástalan ötletszerűséget és a fejében megteremtett mérnöki rendet elképesztő virtuozitással tudta a színpadon egyesíteni. Pontosan megértette, nincs végérvényes szó, ahogy nincs végtelenszer eljátszható gesztus sem. Valaminek mindig ismétlődnie kell, hogy az a valami végre eltűnjön, és soha többé ne térjen már vissza. Mániákusan ragaszkodott ahhoz, hogy ez a dialektika egy percre se szüneteljen. Nem engedte, hogy a színészeknek valódi karakterük legyen. Ők csak jelek voltak, akiknek Saussure abécéjének rendjében tilos volt valami önálló teljesség pózában tetszelegni. Fragmentumok maradtak, egy elmúlt élet szilánkjai, melyeket már senki sem illeszthetett össze egyetlen kerek élettörténeté.

Ezek az üres emberi alakok próbáltak minden darabban valahogy cselekvést imitálni, amihez csak minimális motiváció állt rendelkezésre. Az eredmény nem is lehetett kérdéses. Egy alul motivált szereplő az élet minden területén úgy vonzza a külső erőszakot, mint a mágnes. Pofonok, rúgások, ordítások, ajtócsapódások között a néző semmi mást nem láthatott, csak érzelmek paródiáit, morális kliséket, elkoptatott köznapi szerepekben felbukkanó hősöket, akiknek jellemét a felismerhetetlenségig elmaszatoalta az a virtuális jelmez, amit a külvilág rájuk erőltetett. Sémák mondandó nélkül, mondandó sémák nélkül. Valamiféle univerzális *atópia*.

Ha úgy vesszük, nem volt ez több a kor posztmodern színházi felfogásainak egyikénél, ahol hagyták, hogy a dolgok inercája kétségbeejtően súlytalanná tegyen minden eszmét, amivel magunkat szeretnénk feldíszíteni. Ebben a színházban már semmi jót nem gondoltak az emberről. Utálattal tekintettek a hagyományos kőszínházra, ahol mintha nem is művészek dolgoztak volna, hanem ócska iskolai pedellusok, akik folyton fegyelmezni akarják a közönséget, és állandóan a jelenetek üzenetével vannak elfoglalva.

Valamikor Artaud-val kezdődhetett ez az örület, amikor az író a sarokba ültették, miközben az ibseni drámák finom motívumainak emberi jellegét lecserélték a gépek brutális kauzalitására. A drámai cselekmény már nem egy gondosan megszerkesztett szöveggöngyölön alapult, hanem csak egy kockás spirálfüzetből kitépett lapon, amire a jelenetek voltak sorrendben felírva, miközben a nézőknek elmagyarázták, nem kell a cselekményre figyelni, csak a saját légzésükkel törődjenek, higgyenek a taóban, elvégre lelki gyakorlatra jöttek, nem úgynevezett színházba.

Ismerősnek tűnt nekem minden, ami a Szputnyikban történt, de engem igazából sokkal egyszerűbb dolog vonzott benne, mint a művészet maga. Végre egy hely, ahol nem politizáltak, nem akartak gyomorforgató aktuális társadal-

mi üzeneteket továbbítani egy korrupt pesti értelmiség számára, mely valójában nagyon szeretett saját magának üzengetni a színpadról. Számomra csak ez volt a lényeg.

Néha kővé dermedtem attól a felismeréstől, hogy ez a színház pontos művészi mása mindannak, amit én magam a disszertációmban Husserl révén szerettem volna elérni. Mindent kiüresíteni, mindentől elvitatni az érdemeket, minden táblát letörölni, és hagyni, hogy végre minden Isten tekintete előtt kérjen kegyelmet. Igen, Husserl volt az egyetlen filozófus, akiben imádtam ezt. A fenomenológia minden, csak nem politika! A Szputnyik pedig olyan volt, mint egy kisebb üzem, ahol zárójeleket gyártanak, kérdőjeleket köszörülnek, miközben egy-egy irgalmatlan gondolatjel mögé helyeznek olyan mondatokat, melyek csak akkor jutnak eszünkbe, ha kínosan ügyelünk arra, hogy semmit ne gondoljanak rólunk.

Aztán pedig itt van a Borpatika, ami szintén kimaradt a Szokolovnak írt levelemből. Egy kis pinceborozó a Móricz felé. Nem régóta jártam oda, mivel éppen útba esett a Szputnyik felé, félúton az egyetemtől. Rákaptam az édes házi tokajiukra és néhány nagyszerű alkoholista értelmiségi egymás közötti beszélgetéseire, akik tucatszám jártak oda valamiért, amiről nem hittem, hogy velem is megtörténhet. Pihenni! Kipihenni a posztmodern tombolását egy kis valódi drámával. Itt, amikor azt hitted, már nem történhet semmi, mindig történt valami, amit sosem tudtál úgy elmesélni, mintha veled történt volna meg. Itt nem egy folyton mekegő interpretátor vagy, aki kötelességének érzi, hogy mindig mindent megmagyarázzon, hanem tanú, aki jelen van, hallgat, és csak arra figyel, ki miként szeretne megigazulva tönkremenni.

Szokolov tehát mindebből semmit nem tudott, nekem pedig rettentő nehezre esett minderről szándékosan megfeleledkezni. Például arról a jelenetről, ami Szokolov levele előtt alig egy héttel ugyanebben a kis kocsmában esett meg velem.

Akkor is csak épp betértem, kértem egy hosszúlépést, aztán a poharammal kiültem a kis utca egyik asztalához, filozofikus jókedvvel bámulni a kora novemberi meleg napfényt. Azt hittem, a szürkület beálltát majd nyugtázom egy deci tokajival, és még filozofikusabb jókedvvel elindulok a Szputnyikba, ám valami megint történt, aminek kényszeredetten a tanúja lettem. A lejtős kis utca sarkán váratlanul egy idős, görnyedt alakot vettem észre, aki járókerettel lépegetett lefelé. Olyan lassan haladt, hogy ki tudtam számolni, mikor ér az asztalom közelébe. Arca falfehér volt, csakúgy, mint a haja. Sötét szemöldöke alatt egészen mosolytalan, szigorú szeme valósággal perzselt. *A tanár úr!* – jegyezte meg valaki álmélkodva a mellettem levő asztaltársaságnál.

Kereken nyolc perc alatt tette meg a tizenöt méteres távot. Amikor a bejárat-hoz ért, elővett a zsebéből egy ujjnyi vastag láncot, majd az egyik törzsvendég falhoz támasztott kerékpárjához láncolta és lelakatolta a járókeretét olyan alapos műgonddal, mintha nem is alumínium ötvözetből, hanem színaranyból készült volna. Valamiért épp az én arcomba bámult, mielőtt belépett a kocsmá-

ba, ahol többen üdvözölték, és kifejezték, mennyire hiányolták már, mert hónapok óta nem látta senki.

Világosan kihallatszott, miről beszél odabent. Arról beszélt, hogy a lábában kicseréltek múltkor egy eret, aztán néhány nap után hazaengedték, de otthonról nem tudott visszamenni kontrollra, mert senki nem volt a segítségére, telefonra, villanyszámlára pedig rég elfogyott a pénze. Aztán egy nap, amikor már számára is feltűnően bűdös volt a lakásban, levette a kötést a lábáról, és a sebből kézzel szedegette ki a férgek, amelyek benne nyüzsgöttek.

Míg bent a Tanár úr beszélt, valaki kilépett a kocsmajáraton, és a mellettem levő asztalnál ülőknek csak annyit mondott nagyon halkán, *bazdmeg, ez meg fog halni*, majd leült közénk. Pohárral a kezemben hunyorogva bámultam a kiláncolt és lelakatolt járókeretet, miközben fojtott izgalommal ezen a nyolc perces tizenöt méteren töprengtem. Mi járhatott közben a fejében? Úgy képzeltem, a Tanár úr pár éve még elegáns öltönyben, kényelmesen sétálhatott le ezen a kis utcán, hogy találkozzon a szabadidejüket fecsegéssel töltő alkoholistákkal, akik a jelenlétében megemberelve magukat, időnként belementek néhány elvont kérdés megvitatásába, melyek távol álltak a mai magyar valóság politikai, gazdasági, morális, esztétikai és egészségügyi nehézségeitől. A Tanár úr a kocsmában is tanár úr volt. Fesztelenül, érces hangon beszélt. Néha hátra simította a haját, és fürkészőn körbenézett. A mosdóba menet jól láttam, ahogy bent a pultra támaszkodik, miközben mocskos nadrágja zsebében tapogatja a lakat kulcsát. Mindenkinek a vendége volt, mindenki fizette az italát. Teljesen nyilvánvaló volt, élete minden maradék méltósága beszorult ebbe a kis kocsmába, ahol még egy pillanatra különbözhetett azoktól, akik ki bírják fizetni a villanyszámlájukat. A Tanár úr egy igazi karakter volt, akire még egy színházban sem tudtak volna más szerepet osztani, csak saját magát.

Ezen az estén rá kellett jönnöm, a Borpatika, ha úgy vesszük, a Szputnyik alternatív verziója. Sőt! Néha az volt az érzésem, a Szputnyik valójában a kocsmá, és a Borpatika a színház!

Még ki se hevertem a Tanár urat, két nappal később, amikor újra a Szputnyikba tartottam, mintha valami készakarva tönkre akarta volna tenni ezt a magányosan megélt csodálatos idillt. Megint kiültem egy pohár borral a kis asztalomhoz, amikor váratlanul rám köszönt egy nálam több mint tíz évvel fiatalabb filozófus, akivel valamikor együtt koptattuk az iskolapadot. Egykor még a kollégiumba is eljött, hogy megnézzék a *Heilbronn* *Katicát*, és egy jót röhögjön rajtam, ahogy karddal az oldalamon Sugár grófjának jelmezében próbálok megszabadulni egy belém kétségbeesetten szerelmes jólelkű lánytól, miközben Laura későbbi anyukájának sziporkázó játékában egy rosszlelkű boszorkány is kivetette rám a hálóját. Hallott ezt-azt a lovakról, a sofőr múltamról, de sokkal kényelmesebb volt számára annak tekinteni engem, aminek akar.

Egy társasággal épp az utcán gyalogoltak lefelé, de amikor meglátott, a kedvemért leszakadt a többiektől, hogy váltson velem pár szót. Főként arra volt kíváncsi, hogy vihette föl annyira az Isten a dolgom, hogy hozzá hasonlóan már

én is az egyetemen tanítók filozófiát. Röviden imába foglaltam neki a tanárom nevét, aki révén ide jutottam, aztán gondosan részleteztem, kikről tartok órákat, és miféle új előadássorozatba kezdtem a Kinóban. Végül, talán azért, nehogy megtörténjen velem az a csoda, hogy esetleg valaki irigyel, röviden elmeséltem, fél éve még nevelőtanár voltam egy állami gondozott intézetben, és pillanatnyilag egy olyan albérletben lakom majdnem ingyen, ahol nincs áram, viszont remekül tudok este fejlámpával olvasni, mert amúgy rettenetesen élvezem, hogy van egy csomó időm.

Míg beszéltem, egy műegyetemista lányokból álló társaság érkezett a Borpatikába, amit mind a ketten megbámultunk. Gyönyörű, jókedvű lányok voltak, akik mintha elhatározták volna, hogy ma este ők bizony rossz lányok lesznek.

Aztán a filozófus kezdett beszélni. Elmondta, tudja rólam, mennyire utálok a strukturalistákat, de azért ő melegen ajánlaná nekem, olvassak végre egy kis Deleuzet, meg Lacant. De úgy komolyan, istenigazán, alaposan! Aztán arról beszélt, micsoda interjúkat töltött le nem régen a netről, melyek középpontjában Heidegger, Foucault, Lévinas és persze Derrida szerepel. Korábban soha nem hallott felvételek. Micsoda kincsek! Persze csak ha az ember tud németül és franciául!

Végül témát váltott. Váratlanul arról kezdett faggatni, hogy állok a politikával, például mi a véleményem a kormány legújabb és egyben legaljasabb húzásáról, mivel megint a felsőoktatás pénzügyi kereteiből akarnak lefaragni, holott Európában így is nálunk költünk rá a legkevesebbet. Látszott, hogy a fejében jóval többről van szó, mint a felsőoktatás nehézségei. Már nyakig beásta magát az egyik lövészárokbá, és a puskáját szorongatva csak egy ötszáz méterről csatogó lánctalp hangját hallja, miközben harsány jelszavakat kiabál. Például rohadékok, gazemberek, tolvaj banda és persze gyávák! Amikor egy kicsit lecsillapodott, mert sehol nem vágtam a szavába, és így hamarabb a mondandója végére ért, újra az én álláspontom került terítékre.

Közben a lányok, miután rendeltek egy kancsó bort és egy szódát, nevetgélve eltűntek a pincében, ahol a vastag tölgyfa asztalokon mindenféle üzenetek voltak olvashatók, melyek számomra néha egy valódi időutazásnak tűntek. Például Feri ezerkilencszázhetvenegy február negyedikén érezte kötelességének, hogy egy durva bicskával az asztal lapjába vésse, *1971. II. 4. Feri*, míg a lemoshatatlan, neonszínű alkoholos filc csak ezerkilencszázkilencvennégyben jelent meg először, amikor Z és M érezték kötelességüknek, hogy egy szív alakú buborékban jelezzék az utókornak, épp ezen a helyen voltak nagyon szerelmesek egymásba.

Nem volt menekvés. A karmám napra és órára pontosan előírta, hogy most ezzel az idiótával kell beszélgetnem, aki még mindig kidülledt szemekkel fújtatott a gyáva gazemberek kormányának legújabb aljasságától. Miután egykedvű nyugalommal tisztáztam a számára, a jelenlegi kormány némelyik miniszterének még a nevét sem tudom, soha nem volt tévém, és nem olvasok napilapokat, megrovón csóválta a fejét. Azt kezdte ecsetelni, mennyire fontos, hogy részt

vegyünk a politikában, hogy az egyetem annak színterévé váljon, ahol az emberek maguk döntenek a sorsukról, ahol mindenki számára példát mutatnak arról, hogyan is viselkedik egy gondolkodó ember! Elhangzott az a szó, bázisdemokrácia meg az a fogalom is, liberalizmus, és ha jól emlékszem, az a kifejezés, kihegyeztettség. Végül halálos komolysággal megjegyezte, vigyázzak, ne-hogy elveszítsem az – *orientációmat*. Ezt már mélyen a szemembe nézve közölte velem, olyan aggodalommal, mint egy orvos, aki már nem egyszer találkozott ezzel a makacs betegséggel.

Elképedve bámultam, ahogy a pillanat tört része alatt konstruált magának egy nyelvtani kimérát: *orientációvesztés*. Nem akartam elhinni, hogy ezeket minden irónia nélkül mondja, közvetlenül az után, hogy éhes férfiszemekkel megbámultuk a lányokat. Olyan kínos érzésem lett, mint annak idején, amikor Helga konyhájában előkerült a politika kérdése, és én mindig nagyon hülyének éreztem magam, amikor Helga férjének dührohamai közepette azt próbáltam felfogni, pontosan kikről beszél.

Míg a filozófus magyarázott, láttam az intelligens keze mozdulatait, amivel a szavait kísérte, mint Bessenyei, amikor elénekelte a *Ha én gazdag lennék*et. A modoros retorikai giccsnek olyan magas fokán járt, hogy a Szputnyik rendezője mind a tíz ujját megnyalta volna egy ekkora seggfej láttán, aki a saját álló farka és a fejében tomboló politikai indulatok szörnyű konstellációja közé szorulva próbálja velem elhíttetni, milyen rettenetes veszélynek teszem ki magam azzal, ha még csak nem is érdekel, ki a tököm lehet az éppen regnáló oktatási államtitkár.

Beszélt és beszélt, én pedig a hosszúlépésem hideg szódájától harmatosan gyöngyöző poharam karimáján köröztem a mutatoujjammal, miközben őt bámultam. Lenyűgözött a látványa. Élvezte a beszédet. Ugyanazt élvezte, amit én szoktam, ha beszélek; azt, hogy van közönsége, aki előtt stimulálhatja magát. Saját rettenetes tükörképem köszönt vissza rám. A szavakkal kitűnően bánó, okos és türelmes – ügyvéd! Egy folyton maszatolni való portré, egy ezerszer átírt vers minden, amit magáról gondol, és amit magában mélyen látni szeretne. Éhség a saját szavai iránt, bujtatott politika, amiben keményen a helyükre szögezi az ellenségeket, hogy ne mozduljanak, hogy az aljas, gyáva gazemberek elhibázhatatlan céltáblává váljanak.

Pont olyan stílusban, ahogy azt Helgától tanultam, a nyelvem hegyén a következő kérdés volt formálódóban: *Neked az anyád picsáján kívül mi még az orientációd, te mocskos, rohadt filozófus geci?* Helga a trágárságot terapeutikus céllal, tudatosan használta. Azt mondta, olyan indulatáttétel, ami megnyugtatja. Ebben a percben rá kellett jönnöm, igaza van, még akkor is, ha nem mondtam ki azt, amit szerettem volna kimondani. Egy kicsit én is lenyugodtam már attól a gondolattól, hogy nem árulok egy gyékényen a széplelkű eszmetörténészekkel, akik bő tíz évvel a rendszerváltás után rettenetes gonddal figyelik mások orientációját meg a nőket, akiket illetően viszont nem zavarja őket senki emberfia eltérő orientációja.

Végül csak annyit kérdeztem nyájasan: mire gondol pontosan *orientáción*. A filozófus geci pedig nekilátott szofisztikáltan elmagyarázni, mire gondol. Valamiféle szellemi síkról beszélt, ami egy bizonyos lelki területünket határolja körül, amin belül az emberek – így én is – szellemileg tájékozódni szoktak. Itt újra elhangzott a bázisdemokrácia és a kihegyezettség kifejezés, valamint teljesen váratlanul Hegel neve, miközben ugyancsak váratlanul arról kezdett beszélni, mennyire nagyra tart engem, mert jókat hallott rólam és az előadásaimról. Végül sajnálkozott, milyen kár, hogy ritkán találkozunk. Többet kéne beszélgetnünk, mert kíváncsi arra, én hogy látom a dolgokat, hogy mi a véleményem, és egyáltalán mit gondolok arról, ami van.

Az persze továbbra sem derült ki, hogy szerinte egyébként mi az, ami van, miközben az undorom itt már olyan szintet ért el, hogy tényleg kíváncsi lettem, miből van ez az ember. Hogy engedhették ezt a véleményező, érdeklődő, kifogásoló, felháborodó, megdöbbenő és végül minden aktualitáson mániákusan kérődző gondolkodó gépet fiatalok közelébe, hogy filozófiát tanítson nekik – bele se gondolva, filozófia címen mi lehet még ennek az embernek a fejében.

Miután jól megdicsért, és felfogta, milyen régóta beszélgetünk, vagyis milyen régóta beszél, sietve elköszönt, és elindult orientációjának abba az irányába, amelyikbe eredetileg tartott a többiekkel. Az utca végéig kísértem a tekintetemmel, nehogy szem elől tévesszem, ha esetleg valamiért visszafordulna. Amikor újra magamra maradtam, csendes szomorúság fogott el. Egy fiatal filozófus! Hát már ilyen korán elkezdődik? Azt hiszi, van egy markáns politikai véleménye, holott semmit nem csinál, csak felmondja a leckét, amit a banánszüret pihenőiben hallott a többiektől abban az öt négyzetméteres kunyhóban, ami egyben a liberális törzsi kantine, és amit úgy hívnak: SZDSZ. Hirtelen valahogy azt éreztem, ennél a nyomorult demokratánál még Helga férje is több tiszteletet érdemel, akinek ugyanúgy megvannak a gyávákról és az aljasokról alkotott fogalmai, de legalább senki előtt sem akar tetszelegni a világ legüldözöttebb eszméjének hírnökeként.

Amikor mindezt így átgondoltam, próbáltam elképzelni, mi az, amiben nincs igazam. Elvégre miért is bántom én ezt az embert? Semmi mást nem tett, csak próbált azon kevesek egyike lenni, akik még szóba állnak velem, és érdeklődnek irántam. Ezen kívül nyálcsorgatva bámulja a nőket, pont úgy, mint én. Ennek nincs köze a filozófiához, a tudományhoz, az egyetemhez és egyáltalán semmihez azon kívül, ahogy a mindennapjainkat általában éljük. Azokat a mindennapokat, amelyekhez nekem egyre kevesebb közöm van.

Már a pultnál ácsorogtam, hogy szokásomhoz híven befejezésképpen kérjek egy deci édeset, mielőtt elindulok a Szputnyikba, amikor csörgött a telefonom. Ismeretlen szám. Egy pillanatra azt hittem, Szokolov az, de az ösztöneim becsaptak. A messzi semmiből Marcell hangját hallottam. Pont olyan furcsán ejtette ki a szavakat, mint én szoktam, amikor mézes cukorkával a számban beszélek. Fél éve nem hallottam a hangját, mióta kidobott a kórházból. Semmit nem akart, csak megkérdezni, nincs-e valamim Descartes-tól. Elmondtam,

minden megvan Descartes-tól, de előbb esetleg visszaadhatná az *Amerikai pszichót* és Schellinget, mert már hiányolom őket. A beszélgetésünk gördülékeny volt, és rövid, miközben világosan megértettem, egyáltalán nem Descartes miatt hívtott föl. Olyan volt a hangja, mintha csak arról akarna meggyőződni, van-e még valami közünk egymáshoz. Nem volt. Ennek ellenére úgy beszélgettünk, mintha két hét sem telt volna el azóta, hogy utoljára láttuk egymást, amikor beszálltam a furgonjába akkor reggel, hogy a *Pretty Woman* dallamára München felé vegyük utunk.

Marcell nem kertelt azt illetően, mi történt vele azóta. Szívinfarktusból váratlanul meghalt az apja, pár hónappal az után, hogy Marcellt kirúgta, mert még arra se tartotta alkalmasnak, hogy a munkásokat fuvarozza egyik helyről a másikra. Marcell, mint egyetlen örökös, átvette a céget, de amikor kifizette a német alvállalkozót, nem maradt szinte semmi pénze. Akkor aztán belelépett a sűrűjébe. Eladott mindent, amit csak tudott, és nem fizetett az államnak adót. Eljárást indítottak ellene nagy összegű adócsalás miatt. Nyakába akasztottak egy vagyonosodási pert, amiből fogalma sem volt, hogy fog kikászálódni. Nem keresett, mert nem tudta, hol kezdjen hozzá élete egyik legzűrösebb korszakának meséjéhez, melybe ráadásul egy olyan szál is beleszövődött, aminek vége egyenesen hozzám ért. Ez a szál volt Olívia.

Marcell valahol a meséje közben kurtán megemlítette, hogy Olíviával tartják a kapcsolatot, amitől köpni-nyelni nem tudtam. Volt fogalmam arról, mit jelent Marcellnál egy nővel való kapcsolat, de azt el sem tudtam képzelni, mit jelenthet ez Olíviát illetően. Mi az, hogy Olívia és Marcell tartják a kapcsolatot? Úgy hangzott ez, mintha valaki azt mondaná, az ufók és a Föld között forródrót létesült, ami miatt időnként a világ bármely pontján spontán áramkimaradások lehetnek. Végül arról beszélt, éppen azért hívtott most, mert a látszat ellenére amúgy egész szépen kezd rendbe jönni az élete. Aikido edzéseket már nem tart, viszont esténként fut egy kört a Margit-szigeten, és megcsinálta nagymotorra a jogosítványát. A szegény kis Vespa robogója azóta a fészerben pihen, mert már egy kilencvennyolcas évjáratú, hatszáz köbcentis Hondával jár, jöllehet a szívében ő még mindig az olasz márkára esküszik. Aztán rátért arra, végre megcsinálta a pszichodráma csoportját, ahol az általa írt történeteket adják elő személyre szabva, óriási sikerrel.

Mindenhez, amit mondott, csak gratulálni tudtam: az új motorjához, a pszichodráma csoporthoz, a Margit-szigeten való futáshoz, csak Olíviához nem. Túl röviden említette, hogy tartják a kapcsolatot. Szerettem volna erről még valamit hallani, de Marcell minden áron azt akarta, hogy végre én beszéljek, miközben előttem a pultnál kisebb tolongás keletkezett, amikor a pincéből egyszerre négy lány is feljött, hogy a mosdóba menet bort, szódát és pogácsát rendeljenek.

Azt hittem, most meg kell ismételnem mindent, amit pár perccel ez előtt a filozófusnak magamról elmeséltem, de rögtön a szavamba vágott, amikor megemlítettem, az egyetlen tanítok. Hatalmasat füttyentett a telefonba, aztán azon méltatlankodott, már most mennyire sajnálja szegény diáklányokat, akik-

nek én fogok filozófiát oktatni, amiről valószínűleg továbbra is azt képzelem, tényleg olyan foglalkozás, amiért a magyar államnak kötelessége havi fizetést adnia bárkinek is. A legelképezhetőbb módon egy ilyen mondattal indított: *Veled vigyázni kell, te mindig nagy kujon voltál!* Az ámulattól meg sem tudtam szólalni. Mintha csak egy maszok mögül beszélt volna.

Valósággal szédültem a hülyeség ama tömény áradatától, ami ezen a napon rám zúdult. Az imént még egy demokráciáról miséző filozófussal beszélgettem, akit éppen csak meg nem öltem, mert szembesíteni merészelt azzal a ténnyel, hogy nem ezen a bolygón élek, most pedig azzal a Marcellal, aki továbbra is egy magát folyton sajnáltató stricinek tekint, akinek mellesleg Descartes-tól is megvan minden.

Mielőtt letették volna a telefont, Marcell arról győzködött, csináljam meg motorra a jogsimat, ideje felfedeznem az igazi szabadságot, mert ő szinte kicserélődött, mióta a tesztoszteronját egy Akrapovic kipufogóval felszerelt hatszáz köbcentis üvöltő Hondával tartja karban. Ha lenne motorom, elmehetnénk együtt túrázni. Végül megbeszéltük, valamikor tényleg találkozunk kéne, mert például azt most el se tudja mesélni, miféle novellapályázaton aratta le nemrégiben a babérokat, mivel mostanában az esti futáson kívül mellesleg írogatni is szokott.

Amint vége lett a beszélgetésünknek, pár pillanatig félájultan ténferegtem a pult előtt, ahol közben mindenkit magam elé engedtem. Már nem volt kedvem még egy pohár bort kérni. A pincéből fölhallatszott a lányok nevetgélése. Hirtelen már azt sem tudtam, mihez lenne inkább kedvem, elindulni a Szputnyikba, vagy lemenni hozzájuk. Végül úgy döntöttem, az lesz a legjobb, ha egyszerűen hazamegyek. Ha ma este még valakivel beszélgetnem kellene, tényleg úgy érezném – az életnek nincs semmi értelme!

*

Anitával akkor találkoztam újra, amikor a nagy semmiből egyszer csak felhívott, menjek el hozzá, és vigyem magammal a Paszkálról készült festményét. Nekem ajándékozza. Korábban kétszer is volt olyan érzésem, mintha őt látnám a körúton, de sose voltam benne biztos. Nagyon meglepett, hogy annyi év után még emlékszik rám. De leginkább az lepett meg, hogy ez a nő még egyáltalán létezik. Képzetelemben valahogy eltemettem őt Paszkál mellé, mintha már ő is meghalt volna.

Kicsit féltem attól, hogy egy festménnyel kell majd tőle hazaballagnom. Mekkora lehet ez a kép? Na és tényleg Paszkált ábrázolja? Mit kell majd mondanom, ha meglátom? Még soha életemben nem volt dolgom olyan festménnyel, ami egy általam is ismert emberről készült volna. Reméltem, hogy valami absztrakt alkotás lesz, amiből egyáltalán nem lehet Paszkálra ismerni. Miféle otromba vicc lenne a falra tennem otthon, hogy aztán egy életen át ezzel a képpel szemezek, mint nagyanyám Jézus Krisztussal! De nem utasíthattam vissza, mert az még otrombább dolog lett volna.

Szépen elballagtam a Baross utcába, becsengettem a kaputelefonon. Anita az ajtóban állt. Még annál is soványabbnak tűnt, mint amilyennek emlékeztem rá. Legnagyobb döbbenetemre valamiféle rózsaszín balettruha volt rajta, a lábán fehér, fűzős körömcipő. Kicsit meg is volt izzadva, mintha gyakorolt volna. Ugyanabban a gázolaj szagú szobában lakott, egy kis elfüggönyözhető mosdóval az egyik sarkában, meg egy konyhával, amin nem volt ablak, csak egy szellőzőnyílás, és inkább egy nagyobb spájnak tűnt. A falakon összesen négy festmény lógott, és mindegyik valamilyen elmosódott balett-táncosnőt ábrázolt, akik leginkább rá hasonlítottak. A falnál ezúttal egy hatalmas állótükrben pillanthattam meg magam. A kis dohányzóasztal viszont a régi volt, rajta a kis szelence, amiben a pókhálókát tartotta, mellette néhány festékes hurkapálcával.

Rögtön meg is jegyeztem, nahát, újabban balettozik. Azt felelte, nem újabban, mindig is balettozott, csak a festés miatt nincs mindig rá ideje. Valamiért úgy éreztem, hazudik. Biztosan tudom, amikor először nála jártam Olíviával, semmi ilyesmiről nem volt szó. Nem volt itt még ez a nagy tükör sem, és nem voltak balerinafestmények a falakon. Aztán váratlanul angol neveket kezdett sorolni, az után érdeklődve, ismerem-e őket. Fogalmam sem volt, kikről beszél. Azt magyarázta, náluk tanult balettet. Az egyik megtanította teát főzni, mert jó teát csinálni valójában tudomány. Úgy beszélt, mint egy japán teamester, még hirtelen a konyhába is benéztem, látok-e legalább egy teáskészletet, de nem volt ott semmi ilyesmi. Aztán leült a földre spárgában, és hajlítgatta a derekát, miközben észrevettem, hogy hátul teljes hosszában ki van szakadva a harisnyája a lábán. A habos túllszoknya felcsúszott majdnem a hónaljáig, és valahogy minden mozdulata koordinálatlannak tűnt.

Ijedtemben leültem a sezlonra, nehogy a tornaóra útjában legyek. Anita, miközben hajlongott a földön, hirtelen témát váltott. Azt kezdte magyarázni, a múltkor eltört a lába, de meggyógyította magának, mégpedig úgy, hogy körbe tapasztotta meleg kenyérbéllal, és addig imádkozott, míg össze nem forrt a csont. Aztán arról beszélt, nem halunk meg, mert a lelkünk halhatatlan, angyalokként jöttünk a földre, és angyalokként is távozunk, semmi rossz nem történhet velünk. Bambán hallgattam, mert féltem, ha megszólalok, igazat adok neki. Végül az ablakhoz ment, és egy kis dobozban nekiállt keresni a műteremnek kinevezett kamra kulcsát, ami a padláson volt. Mióta nem járhatott ott, hogy a kulcsot keresnie kell?

Míg keresgélt, azt kérte, beszéljek a filozófiáról. Ez pillanatnyilag olyan értelmetlen volt, mintha én kértem volna, meséljen valamit a festészetről. Még mindig valami teáskanna félet próbáltam felfedezni a lakásban, mintha csak arról szeretnék meggyőződni, jó helyen járok-e. Közben azt is elmesélte, most épp Brüsszelbe készül, ahová egykor Paszkállal terveztek elmenni. De sajnos akkor az anyja nem akarta, hogy menjenek. Sőt nem is oly régen még a galeristáját is megkereste, hogy ne adjon el többet a lánya képeiből. *Anyám ki nem állhat engem...* – fűzte hozzá egy megértő mosoly kíséretében.

Aztán a legnagyobb elképedésemre megkérdezte, hallottam-e Rudolf Carnapról. Zürichben, a dizájer iskolában, ahol egy ideig tanult, egyszer kiosztottak egy halom fénymásolatot az órán azzal a megjegyzéssel, erről a szövegről fognak következő alkalommal vitázni. Anita szerint ő volt az egyetlen filozófus, akitől olvasott valamit. Nem volt nehéz beazonosítanom, vajon mi lehetett az: *A metafizika kiküszöbölése a nyelv logikai elemzése által*. Elsős filozófushallgatók egyik kötelező vizsgairodalma. Ha volt még filozófus a földön, akit szívből utáltam, hát az ő volt.

Hirtelen valamilyen érthetetlen szilaj jókedv szállt meg, hogy Carnap kapcsán kiönthettem minden haragomat a filozófia ellen, ami valahogy a napokban összegyűlt bennem. Arról, hogy ki a filozófus – kezdtem Anitának a mondókámat –, ma sem lehet egyebet mondani, mint amit Carnap a maga idején egyszer világosan kifejtett. A zene világát hozva hasonlatként, azt kell mondanunk, a filozófusok tehetségtelen muzsikuskok. Menthetetlen hivatás. Valamikor még a jóssal és a mágussal említették együtt, egykor még a bölcs címke is hozzátartozott, mára azonban olyan szaktudomány lett, amely saját maga emlékezetén kívül jóformán semmiben sem ismeri föl a maga kompetenciáját. Félő, hogy egy nap még a filozófia történetét is mások fogják elmesélni, mások, akiknek még hiszünk, nem filozófusok.

Anita nem erre a válaszra számított, én pedig egészen megdöbbsentem attól, hogy Carnapot így a védelmembe vettem. Évtizedek óta ócsároltam őt meg az egész nyomorult bécsi iskolát, akik együttvéve sem érnek föl Wittgenstein cipője sarkához, most mégis úgy beszéltem róla, mint aki egyszer kimondta végre az igazságot: a filozófia a tehetségtelen emberek mentsvára, akitől csak egy dolgot szabad kérnünk: ne okozzanak túl nagy kárt.

Anita a kamra kulcsával a kezében álldogált az ajtóban, jó előre figyelmeztetett, hogy odafent a lámpa nem mindig szokott égni. Végre elindultunk a folyosón a tetőtéri műterem lépcsője felé. Közben kilépett a lakásából elének egy idős asszony, aki minden köszönés nélkül megvetően végigmérte Anitát, aki még mindig balettcipőben és túll szoknyában volt. Az asszony még az én udvarias köszönésemet sem fogadta. Bezárta az ajtót, és elindult az ellenkező irányba. Annyira meglepődtem a mogorvaságától, hogy utána néztem.

– Anita! Ez ki volt? – kérdeztem szinte ijedten, mintha az asszony egyenesen a rendőrségre menne, hogy feljelentsen Carnap miatt. Anita megállt, megfordult, és csodálkozva rám nézett.

– Nem Anitának hívnak! – jelentette ki, majd sarkon fordult, és folytatta útját. Teljesen megzavarodtam. Hogyhogy nem Anitának hívják? Mióta nem hívják annak? Aztán Anita, mintha csak most fogta volna föl, miket mondtam az előbb Carnap kapcsán, megkérdezte tőlem, tanítok-e még az egyetemen, és ő beülhetne-e esetleg egy órára, ha úgy alakul. Csak azért – tette hozzá –, hogy lássa mindazt a csodát, amiről Paszkál mesélt. Engem meg a filozófiaóráimat! Ezt értette csodán!

Kapkodva elkezdtem neki magyarázni, melyik napokon milyen óráim vannak, melyik épület, melyik termében. Olyan részletesen ecseteltem, hogy talál az egyetemre, és ott hol keressen engem, mintha bocsánatot szeretnék kérni, amiért nem tudom a nevét.

Végre felértünk a műterembe, de hiába kapcsolgattuk a villanyt, nem gyúlt fény. Csak a bejárati ajtóból beszűrődő félhomályban lehetett látni valamit, ami nem volt sok. Egy kicsit beljebb merészkedtem, de semmit nem láttam. Anita először a hasát fogta, aztán lekuporodott az ajtóban. Hirtelen minden erő elhagyta. Váratlanul arra kért, kísérjem vissza. Sápadtan belém kapaszkodott, a lába remegését a karomon éreztem. Olyan nyugodtan viselte, hogy rosszul van, hogy az volt a gyanúm, nála ez napi szintű rutin lehet. Én zártam be az ajtót, aztán elindultunk lefelé. Minden lépcsőfok kihívás volt számára. Mire leértünk, teljesen kifulladt. Amikor elengedte a karom, a szobájában leült a kanapéra, és elkezdett magában dúdolgatni egy dalt. Mondta, ne ijedjek meg, csak a cukorszintje esett le, de az ének segít. Bólogattam. Végül is a cukorszintre mi lehetne más az univerzális orvosság, ha nem az ének.

Míg énekelt, néha rám nézett és elmosolyodott, de volt ebben a mosolyban valami elemien mély szomorúság, ami nem a cukorszintjéből és az énekből fakadt. Hosszú csönd után váratlanul rám nézett, és azt kérdezte, tényleg igaz-e, amit Paszkál mesélt, hogy azért kezdtem filozófiával foglalkozni, mert meghaltak a lovaim. Ezt a kérdést már öt évvel ezelőtt megbeszéltük, amikor Olíviával nála jártam. Valamiért mindez nagyon megragadt a tudatában.

Nagyon messze jártam a gondolataimban. Paszkál nem hazudott, de éppen a napokban tört rám valamilyen undorféle a filozófiától, melynek se a lovakhoz, de féltő, hogy még magához a filozófiához sem volt sok köze. Anitát hallgatva, akit illetően még mindig nem tudtam kitalálni, tényleg rosszul emlékszem-e a nevére, inkább csak azt próbáltam elképzelni, vajon mit és hogyan mesélt el Paszkál rólam meg a lovakról. Végül újra elmondtam neki pár mondatban, hogy amikor tizenhét éves voltam, az istállóban ültem Anda bokszja előtt a hideg betonon, és hallgattam a nyögéseit, s ahogy a csikója a szomszéd bokszban keservesen hívja az anyját, aki akkor már haldoklott. Magam elé bámultam, mint a többiek, és semmi nem jutott az eszembe a szégyenen kívül, mintha mindez a mi hibánk volna.

Tudod, ahogy Simone Weil mondta: Az igazság mindig a halál oldalán van! – fűztem hozzá teljesen értelmetlenül. Nagyon reméltem, nem kérdezi meg, ki az a Simone Weil, mert most már az volt az érzésem, valójában abban sem vagyok biztos, ezt tényleg Simone Weiltől idéztem, vagy valaki mástól, akinek szintén nem emlékszem a nevére.

Anita végighallgatott, aztán éneklés helyett imádkozni kezdett. Fölvette a szelencét az asztalról, és a kezében szorongatta, mint valami imakönyvet. Azt hittem, megint mond valamit a túlvilágról és arról, hogy sosem halunk meg, de legnagyobb meglepetésemre azt kérdezte, mikor lesz pontosan a következő előadásom. Újra elmondtam, melyik épület, melyik nap, hányas számú terem. Hosszú csend.

Kibámultam az ablakon. Valamiért teljesen világos volt számomra, Anita semmit nem gondol rólam vagy a filozófiáról. Csak azt mondja, amit ebben a helyzetben a lehető legfennköltebb kimondani. Fel nem foghattam, hol tanult meg ennyire viselkedni. Honnan ez az arisztokratikus báj és kellem ebben a nőben, aki a herointól nem lehetett már több harminc kilónál napi tíz-tizenkét óra munka mellett, amit a hurkapálcáival és a vásznaival töltött és újabban minden jel szerint a balettel.

Azt vettem észre, félig magamban beszélek. Lévinasról magyaráztam valamit, meg a filozófia és a művészet problematikus viszonyáról, mintha meg szeretném hozni a kedvét az előadásomhoz, amihez épp nekem nem volt túl sok kedvem. De Anita nem figyelt rám. A pókhálóit szagolgatta, és közben újra a korábbi dalt dúdolgatta. Egyszer csak fennakadt a szeme, miközben a térde alatt átkulcsolva a kezét elkezdett előre-hátra himbálózni, mint valami transz-állapotban levő jógi.

Próbáltam rájönni, vajon tudatában van-e annak, hogy itt vagyok, és épp hozzá beszélek, de nem sikerült. Végül abbahagyta a himbálózást, és maga elé dűnnyögve az ujjain elkezdett számolni valamit. Elrontotta és újrakezdte. Magamban önkéntelenül vele számoltam, de vele ellentétben nem tudtam, miért. Kilencig jutott a számolásban, de ennek ellenére azt mondta nekem – három! Pontosan ennyi napja nem tudja, mikor evett utoljára. Arra kért, volnék-e annyira kedves, hogy elugrom a közeli kisboltba néhány zsemléért meg francia salátáért, mert nincs most benne annyi erő, hogy kimenjen az utcára, viszont valamiért nagyon éhes lett.

Gyorsan leszaladtam a Baross utcában az éjjel-nappaliba, miközben azt vettem észre, magamban számolom a lépcsőfokokat. Úgy szedtem a lábam, mintha lemaradnék valamiről, ha nem sietek. A boltban vettem még egy üveg bort is, hátha ma be kell rúgnom. Mire visszatértem a lakásba, Anita felhúzott lábbal ültő helyében aludt a sezlon sarkába dőlve. Olyan picinek tűnt, mint egy hímzett rózsaszín párna. Halkan lépegetve kimentem a konyhába, kipakoltam a szatyor tartalmát az asztalra, és kibontottam a bort a bicskámon levő dugóhúzóval, ami azon a karikán lógott, amin a lakáskulcsom és a biciklim lakatkulcsa.

Az asztal sarkára ülve az üveg nyakát szorongattam, miközben Anitát figyeltem. Olyan érzésem volt, mintha mind a ketten átutazóban volnánk valahol Texas, Fokváros és Ukrajna között az amúgy is túlságosan tágas világegyetemben, és most egy kicsit megpihennénk egy parányi térben. Számomra teljesen nyilvánvaló volt, ha Anita nem volna kábítószerfüggő, nem bírná ki az életet. A filozófiai részét letudja az angyalokkal, a művészi részét pedig azzal, hogy megállás nélkül dolgozik. A balettruhájára azonban még mindig nem találtam magyarázatot, sem arra, hogy nem jól emlékszem a nevére. Lehetetlen, hogy nem Anitának hívják.

Nagyokat kortyoltam az üvegből. A bor hányingert keltően meleg volt, de most még így is jólesett. Olyan felfoghatatlan szomorúság fogott el attól, hogy itt vagyok, hogy hirtelen én is dúdolgatni kezdtem. Nick Cave-től az *Easy Mo-*

neyt. Biztos voltam benne, hogy Anita, vagy akárhogy is hívják, nem ébred föl. Ahogy őt bámultam, újra eszembe jutott a ménes és a lovak. Valóban ott dőlt el, hogy filozófus leszek? És vajon valóban az vagyok? Nem inkább csak egy magában beszélő szerencsétlen idióta, aki még annyi jót sem tett ezen a világon, mint ez az alvó heroinista kislány itt a sezlonon, aki legalább egy gyereket akart szülni valakinek, akit nagyon szeretett?

Rágyújtottam egy cigarettára, holott sehol nem láttam hamutartót. A heverő sarkáról fölvettem egy pokrócot, és óvatosan betakartam vele Anitát, mert az volt az érzésem, fázik. Valójában én fáztam. Vacogott a fogam, de nem a hidegtől, hanem a meleg bortól meg attól az érzéstől, hogy ennyire szomorú dolog az élet.

Vajon hogy nézhet ki a Paszkálról készült kép? De hát akarom én ezt egyáltalán tudni? Visszaültem az asztal sarkára, lehamuztam a földre, és újra kortyoltam egy nagyot az üvegből. Miért vagyok én most itt? És miért nézett az az asszony ránk olyan kiábrándítóan a folyosón? Nem tudtam egyhelyben maradni. Elkezdtem járkálni a szobában. Minden egyes festménynél megálltam, és jól megnéztem. Egy méter magasak és ötven centi szélesek voltak. Minden kép sarkába szignóként az volt írva, Flóra B. Ez lehetetlen! Csak nem Flórának hívják? Hiszen amikor Olíviával nála jártunk, előtte ő mutatkozott be Anitaként. Olívia külön emlékezett a nevére, mert Paszkál is ezen a néven emlegette neki.

Kimentem a lakásból a folyosóra, hogy ne a földre hamuzzak. Épp akkor ért vissza az asszony, aki korábban megbámult minket. Nyitotta az ajtót, de mielőtt belépett volna a lakásba, egy pillanatra rám nézett a folyosó végéről, mintha azonosítani akart volna. Határozottan keresett a szemével bennem valamit, amire ráismer.

Ezek a nyomorult régi körfolyosók! Egyetlen hülye lakó képes elrontani egy egész ház hangulatát. Már csak az a kérdés, ki itt a hülye. Kik járkálhatnak Anitahoz, hogy ez a nő ennyire megbámult? Visszamentem a szobába. Anita úgy aludt, mintha soha sem akarna már fölébredni. Bent ismét megszólalt a fejemben Nick Cave. Az *Easy Money* ment előlről. Elképesztő, hogy én máris egy színházat látok magam előtt, amiben épp az egyik jelenet közepén tartok, és már meg is találtam hozzá a megfelelő zenét. De mi történik ez után? Hogy folytatódik a darab? Valakinek el kell menni vagy meg kell jönni, de valaminek történnie kell. Az nem lehet, hogy a közönség kivárja, míg Anita fölébred!

Újra tettem egy kört a szobában, megint aprólékosan megbámultam minden egyes festményt. Szürke háttér, rajta minden fekete volt egy kis ezüsttel és rózsaszínnel vegyítve. Mintha Duchamp *Lépcsőn lemenő aktjának* a felismerhetetlenségig elmaszatolt utánzatait láttam volna. Rettenetesen határozott mozdulatokkal készültek, tele türelmetlen extázissal, és valamiféle lemondással. Mintha nem törődtek volna azzal, hogy jól sikerüljenek. Kicsit sem éreztem úgy, hogy be lennének fejezve. Határozottan az volt a benyomásom, Anita úgy festette őket, hogy közben táncolt. Azt is megfigyeltem, az ujjaival festette. Néhol a fekete foltok mélyén kivehetők voltak az ujjai erezetének barázdái. Aztán arra

is rájöttem, nem a műtermében festette őket, hanem itt, a szobában, pont ott, ahol a falon lógtak. Néhol még látszott, hogy a falról valamilyen törlővel megpróbálták eltüntetni az odakerült festéknymokat. Mi történhetett, hogy nem a műtermében alkot?

A fejemben közben másodszor is a végére ért az *Easy Money*. Most már tényleg történnie kell valaminek. Megálltam Anita heverője fölött, hogy meghallgassam, ahogy lélegzik, és csak most vettem észre a heverő sarkában felejtett pici műanyag fecskendő. Azzal a pokróccal volt letakarva, amit ráterítettem. A kezembe vettem. Még sosem láttam, mivel adják be maguknak a narkósok a heroint. Aztán észrevettem ugyanott egy csomó bontatlan tút a heverő párnája és a fal közé becsúsztatva. Nem egy-két darab volt, hanem legalább ötven. Újra hatalmasat kortyoltam a boromból. Életemben kétszer szívtam füvet, azt is Paszkálnál, és mind a kétszer rosszul lettem tőle. Hogy lehet ezt kibírni? A sok bontatlan tút látványa azt az érzést keltette bennem, semmit nem tudok arról, amiről azt hittem, mindent tudok. A herointól még Paszkál is félt. Határozottan emlékszem, egyszer azt mondta, a heroin egy életre szóló házasságot jelent, és semmiképp nem próbáljam ki, ha egy nap mégis úgy döntenék, felkeresem az ördögöt a tanyáján. Nem, az ördögöt még nem kerestem föl, pedig mintha valahol itt lenne most a szobában. Schelling sötét istene, aki nincs, de folyton lenni akar! Igen, itt van a szobában, és csak arra vár, hogy Anita végre fölébredjen.

A tüköt bámulva hirtelen érteni véltem a folyosón annak az asszonynak a számon kérő tekintetét. Most már nagyjából sejtettem, hol vagyok. Leültem a kis dohányzóasztal sarkára, mert szék egyáltalán nem volt, csak egy a konyhában. Középről bámultam Anitát, aki a pokróc sarkába kapaszkodva aludt. Mi tarthatja még őt itt ebben a világban? Amikor felhívott, olyan volt a hangja, mintha egy ismerőssel beszélne, akiről mindent tud, holott legalább öt éve nem láttuk egymást, és előtte is csak egyszer találkoztunk. A legfurcsább az volt, nekem sem tűnt idegennek. Én is úgy éreztem, mindent tudok róla. Már semmi rendkívülit nem találtam abban, hogy nem gyúlt villany a műtermében, vagy, hogy megbámult minket az asszony a folyosón. A tüköt sem találtam már annyira félelmetesnek.

Világosan megértettem, leépülésének egy újabb szakaszánál tart. Hirtelen eszembe jutott tizennégy éves koromból Lady, aki a zsilteppengét az ujjára igazítva beleállította az ajtófélfába, akit aztán betöréses lopásért elvittek a rendőrök, de aki előtte még valami felfoghatatlan megtiszteltetésnek érezte, hogy egy olyan rendes fiú, mint én, egy szerelmes levelet ír neki, borítékban, levélpapírra, ahogy kell. Mintha Anita is életének épp egy ilyen a stációján tartott volna. Ott tartott, hogy saját hanyatlása mélyéről kimenekítsen egy festményt, odaajándékozva valakinek, aki nem olyan, mint ő. Képzeteiben én még ahhoz a normális világhoz tartoztam, amelyhez számára már nem volt visszaút. Egy egészen fenomenális puritanizusból fakadó gesztus, búcsúzkodás, köszönet, amire még ebben az állapotban képes volt. Megtiszteltetésnek érezte, hogy el-

jöttem hozzá, érkezésemkor ezért is dobta a pokrócot a fecskendőre meg a tűkre, hogy eltakarja előlem azt az alantas világot, amiben elmerült. Akármit is ábrázoljon a Paszkálról készült festmény, nem ma készíthette. Már rég nem tartozott az ő mostani életéhez. A heroin mámorában valamikor eszébe jutott, hogy van egy ilyen képe, és hogy valamiként meg kéne mentenie. A telefonba ezt a szót használta, *megmenteni*.

Volt egy olyan érzésem, nem szabad megvárnom, míg fölébred. Már egyáltalán nem értené, mit keresek a szobájában. Talán azt sem értené, ő mit keres itt. Az ördög nem hagyná, hogy józanul egymás szemébe nézzünk, és ne mondjunk semmit. Ez túlságosan is zord morális pillanat volna, ami nem illik ehhez a színdarabhoz. A matéria oldaláról a heroinnal, a szellem oldaláról az angyalokkal egyensúlyban tartott világába a legelviselhetlenebb állapot lehet a józan hallgatás. Azt talán még elviselné, ha megint mondanék valamit a filozófiáról, csöndes pánikkal venné tudomásul, ha kérdeznék tőle valamit Paszkálról, de azt már felfoghatatlan agressziónak érezné, ha tényleg egy normális ember módjában beszélgetni szeretnék vele. Anitához csupán egyetlen helyes viszony van. Az, ahogy az ember egy haldoklóhoz viszonyul. Csendben, kegyelettel, még ha az illető nem is több huszonvalahány évesnél.

A majdnem üres borosüveget a kabátom zsebébe tettem. Megkönnyebbültem, hogy nem kell magammal vinnem a Paszkálról készült képet, már ha egyáltalán létezik az a kép. Körülnéztem a szobában, ahogy hamarosan körbe fogok nézni egy másikban, egy budai pszichiátrián, ahol Marcell feküdt egy ideje, és akihez már vagy két hete bejárom.

Kiléptem a folyosóra, és halkán becsuktam magam után az ajtót. Egy szent harcos feküdt odabenn az ágyon, aki békében az angyalokkal és háborúban a festékes vásznakkal élte az életét szagolgatva a pókhálót, rendszeresen löve magát egy csöpp megkönnyebbülés reményében. Szép álmokat, Anita, vagy akárhogy is hívjanak téged. Bárhová is sodorjon az élet, emlékezni fogok rád!